

ISSN 0038-5972

СОВРЕМЕННОСТ

Број **2** 2015
излегува од 1951 година

СОВРЕМЕНОСТ

Списание за литература, култура и уметност

Издавач: Современост, Скопје

Редакција

м-р Славчо Ковилоски, главен и одговорен уредник

м-р Здравко Стојкоски, извршен уредник

Елена Пренцова, уредник

Првиот број на Современост излезе во Скопје, април 1951 година.

Досегашни главни и одговорни уредници:

(1951) - Киро Хаџи Василев

(1951 - 1952) - Владо Малески

(1952 - 1953) - Славко Јаневски, Димитар Митрев и Ацо Шопов

(1954 - 1968) - Димитар Митрев

(1969 - 1982) - Георги Сталев

(1983 - 2002) - Александар Алексиев

(2003 - 2012) - Васил Тоциновски

sovremenost_mk@hotmail.com

СОДРЖИНА

ИНТЕРВЈУ

Горан КАЛОЃЕРА

ДА НЕ ГИ ОБЕЗВРЕДНУВАМЕ ГОЛЕМИТЕ НАПОРИ И ХРАБРОСТА
НА МАКЕДОНЦИТЕ ОД XIX ВЕК

5

ТВОРЕЧКА ЛАБОРАТОРИЈА

Благој САМОНИКОВ

ВИСТИНСКА ПРИКАЗНА БЕЗ ВИСТИНСКИ ПОЧЕТОК И КРАЈ

10

Тодор ЧАЛОВСКИ

БАРАЊЕ СОГОВОРНИК

20

Зоран ПЕЈКОВСКИ

УТРОТО МИРИСА НА ЗРЕЕЊЕ

25

Виолета ТАНЧЕВА-ЗЛАТЕВА

ТАКВА

27

Љерка ТОТ-НАУМОВА

ОДВЕАН МОЛК

30

Мирјана ЃАПО

НЕШТО ЛИЧНО

32

Жарко МИЛЕНИЌ

ЗАЕДНО СМЕ

33

Атанас ЧУПОСКИ

СОНОТ НА СТАРИОТ КОЊАНИК

34

Елена ПРЕНЦОВА

АФОРИЗМИ

36

Иво МИТЕВ

ТОЛКУ СУРОВА

38

Томе ВЕЛКОВ

ЕВАНГЕЛИЕ ЗА НАС

41

ТЕМА НА БРОЈОТ: ЦРКВАТА И ЦРКОВНОТО ПРАШАЊЕ

Силвана СИДОРОВСКА-ЧУПОВСКА

ЦРКВАТА ВО МАКЕДОНИЈА ВО ПЕРИОДОТ
НА БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ (1912-1913)

45

Драган ЗАЈКОСКИ

ПОЛИСНОТО УРЕДУВАЊЕ ВО ЦРКВАТА ВО МИНАТОТО И ДЕНЕС

53

Борче ИЛИЈЕВСКИ

ПРВ ЦРКОВНО – НАРОДЕН СОБОР

(по повод 70 години од неговото одржување)

59

Славчо КОВИЛОСКИ

ТОДОР КУСЕВ ИЛИ МЕТОДИЈ КУСЕВИЧ: ПРОСВЕТИТЕЛ ИЛИ ДУХОВНИК

65

Златко АНГЕЛЕСКИ

ЗА ХРИСТОВАТА ЦРКВА

73

ИНТЕРПРЕТАЦИИ

Александар ТРАЈКОВСКИ

ДРАМАТУРШКО - МУЗИКОЛОШКА ОПСЕРВАЦИЈА НА ЛИКОТ
НА МИЛКА ОД ОПЕРАТА „ЗМЕЈОВАТА НЕВЕСТА“

81

Калина МАЛЕСКА ПРОБЛЕМОТ НА РЕФЕРЕНТНОСТА ВО МОЈОТ СКЕНДЕРБЕЈ И ВО ДЕЦАТА НА ПОЛНОЌТА	87
Владимир ЦВЕТКОСКИ ПОЕЗИЈАТА КАКО ОДРАЗ НА ДЕЈСТВИТЕЛНОСТА – ЕЗРА ПАУНД И ВЕНКО МАРКОВСКИ	94
Софија ТРЕНЧОВСКА „ЕРИГОН“ КАКО ПРВА ПОСТМОДЕРНИСТИЧКА ДРАМА ВО МАКЕДОНИЈА	104
РЕТРО ПО ПОВОД 95-ГОДИШНИНАТА ОД РАЃАЊЕТО НА СЛАВКО ЈАНЕВСКИ Димитар МИТРЕВ СЛАВКО ЈАНЕВСКИ: УЛИЦА	108
ИСЧЕКОРУВАЊЕ Виктор ЈАКИМОВСКИ МЕ ЧЕКАШ, НО ЗОШТО? Зорица ПЕТКОСКА МАЧКИ: УЛИЧНА ВТОРА	115
ПРИОПШТУВАЊЕ Ју Куангчжонг (余光中) РОДОКРАЕН КОПНЕЖ Шанг ‘Чин (商禽) МИСЛЕЌКИ СО СТАПАЛАТА Ја ‘Шјен (痙弦) ЗМИЈСКА НОЌ	117
КРИТИЧКИ ПРЕГЛЕД Стефан ВЛАХОВ-МИЦОВ ДОСТОЙНСТВЕНА АНАЛИЗА Вера СТОЛЧЕВСКА-АНТИЌ НАВРАЌАЊЕ КОН БОГАТАТА ЛИЧНОСТ НА НИКОЛА КРЛЕСКИ Ранко МЛАДЕНОСКИ КОЛУМНИ ЗА АНОМАЛИИТЕ ВО ОПШТЕСТВОТО И КАЈ ИНДИВИДУАТА Васил ТОЦИНОВСКИ СЛОВЕНОЉУБИЕТО НА ОЛГА ЛАЛИЌ КРОФИЦКА Петко ШИПИНКАРОВСКИ ПЛОВИДБА НА ПОЕЗИЈАТА ОД ЕДЕН ДО ДРУГ БРЕГ Ивица МАКСИМОВСКИ БАЈКОВИТИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ВО "ЧОВЕЧУЛЕЦ" И "СИРКАЧОТ" – СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКИ МЕЃУ ДВЕТЕ ДЕЛА ОД АЛЕКСАНДАР ПРОКОПИЕВ Славчо КОВИЛОСКИ ПРОМОЦИИ Ранко МЛАДЕНОСКИ ПРОВОКАТИВЕН ФЕМИНИСТИЧКИ ПОЕТСКИ ДИСКУРС	119
	120
	121
	122
	127
	130
	134
	136
	138
	143
	145

Ранко МЛАДЕНОСКИ

821.163.3-1(049.3)

ПРОВОКАТИВЕН ФЕМИНИСТИЧКИ ПОЕТСКИ ДИСКУРС

(Навраќање кон поетската збирка *Каде е среќата, кога доаѓа измамата* од Славка Арсова)

Стихозбирката на нашата поетеса Славка Арсова со наслов „Каде е среќата, кога доаѓа измамата“ (Академски печат, Скопје, 2010), составена од три циклуси во кои вкупно може да се избројат сто песни, е со провокативна содржина и тоа од неколку аспекти. Зошто и како провокативна?

Прво, Арсова како вовед во оваа стихозбирка нуди еден предговор со заглавие „Љубовта – животен стожер“ во кој таа (поетесата) воопшто не е „нежна“ во своите ставови и судови кон, како што Арсова не милува да се вели, „посилниот пол“. Да видиме што вели, имено, Арсова во овој предговор. Таму таа, меѓу другото, нагласува:

„Љубовната лирика е доста застапена во нашата современа македонска литература. Меѓутоа, низ овој поетски текст се обидов да истапам необично смело: Да дадам еден нестереотипен приказ на љубовното чувство, дури и со обид да 'судам' за нарцисоидноста како машки синдром (само генерално, без акцентирање на индивидуа). Ме притискаше претераното чувство на вредноста на машкиот род (М), кое предизвикува надменост, сила, дволичност, нестабилност... Секако, не сум против воспоставувањето на високи критериуми (па дури и кај двата рода), но сум против перципирањето дека 'некој' е посилен, со преголемо его, со...“.

Ќе издвоиме неколку синтагми од овој исказ на Арсова во предговорот кон поетската збирка за кои сметаме дека

провоцираат, но и кои се дискутабилни во однос на нивната автентичност (вистинитост): „нарцисоидноста како машки синдром“, „претераното чувство на вредноста на машкиот род (М), кое предизвикува надменост, сила, дволичност, нестабилност“, „перципирањето дека 'некој' е посилен, со преголемо его“. Очигледно, исказот на Арсова не е имплицитен. Во него експлицитно се вели ова: сите припадници на машкиот пол (сите мажи!) се нарцисоидни (самобендисани), препотентни (одважни), лицемерни (дволични), лабилни (нестабилни), со преголемо его (себични). Обидот на поетесата да се ограда од ваквото значење на нејзиниот исказ со сугестијата за генерализација („само генерално, без акцентирање на индивидуа“) тука многу не помага оти логиката на нештата е сосема јасна. Ако е тоа така, тогаш дали е така како што тврди Арсова? Дали е точно дека сите мажи во универзумот се самобендисани, одважни, дволични, нестабилни и себични? И, на крајот на краиштата, дали се тоа атрибути што не се својствени ниту за една жена? Бездруго ќе да не е така оти еве, на пример, јас од моето искуство познавам мажи кои не се ниту самобендисани, ниту одважни, ниту дволични, ниту нестабилни ниту, пак, себични, ама и познавам жени кои се и самобендисани, и одважни, и дволични, и нестабилни и себични! Феминистичкиот исказ кој, на пример, вели дека сите мажи се себични е невестинит и неавтентичен затоа што не е соодветен со реалноста и

неосновано генерализира, а и маскулинистичкиот исказ кој, исто така на пример, вели дека сите жени се себични е невестинит и неавтентичен затоа што не е соодветен со реалноста и неосновано генерализира. Самобендисаноста, одважноста, дволичноста, нестабилноста и себичноста не се атрибути што зависат од полот, ами од карактерот (менталните специфики) на човекот како индивидуа, независно од тоа дали тој човек е маж или жена! Во таа смисла, тврдењето на Арсова не само што е невестинито и нелогично туку е и антилогично, па затоа велиме дека станува збор за паушална феминистичка провокација. А сосема друго е прашањето на личното искуство наше со точно определени индивидуи (со име и со презиме, и од машки и од женски пол), но тоа никако не ни дава право да генерализираме! Токму затоа велиме дека ваквите тврдења на Арсова од предговорот кон збирката се и провокативни и дискутабилни.

Второ, во истиот предговор подолу Арсова кажува уште нешто за „машкиот род“. Таа вели:

„Користејќи ги жаргоните 'мачо', 'принц на белиот коњ', 'мускули', 'маска' и сл. немав намера да го омаловажам М – род, туку само го активирав активизмот за чувствата и правата на понежниот (Ж) пол“.

Ќе се задржиме накратко тука на зборот „маска“. Овој збор е алузија за веќе посоченото лицемерие (дволичност) на „машкиот род“ и „не држи вода“ тука и залуден е повторниот обид на поетесата да се ограда од тоа со „немав намера да го омаловажам М – род“. Дотолку повеќе што крив е патот до „правата на понежниот (Ж) пол“ кој поминува преку „омаловажување на М – род“.

Трето, ако на поетесата и пречи синтагмата „посилниот пол“ па ја става во наводници, зошто не и пречи син-

тагмата *понежниот пол* која не ја става во наводници?! Или, пак, можеби смета дека треба „погрубиот пол“ оти антоним на *нежен е груб!*?

Четврто, и во голем дел од песните во збирката на Арсова со наслов „Каде е среќата, кога доаѓа измамата“ може да се прочита еден ваков „нежен“ однос кон „погрубиот пол“, особено во вториот циклус од поетската книга. Да се поткрепиме со примери, како што знаеше да каже Гане Тодоровски. Во песната со наслов „Тој“, на пример, читаме:

*Тој го 'управува' целиот свет!/
Нурка со маска,/... Во својата
вообразеност/ маската е неговото
оружје!/
Повелете/ посилен роду,/ Вие
сте само за в театар!*

Или, пак, на пример, во песната „Лажен Купидон“:

*Се претставувааш ко Купидон/ Но,
со маска си ти./ Со бесмислен порив и
разни валканици/ кокетирааш пред сè што
е/ од родот Ж./ Ја растегааш насмевката/
и со својата превртливост/ наметнувааш
сила!/
О, каква машка споулавеност/ и
недефинирана личност!*

И уште еден пример, за секој случај, преку песната со наслов „Иронија“:

*Кога се дома прилегаат на
кутриња/ заклучени со катанец./ Кога се
надвор бараат дискреција/ од женската
придружба./ о, каква трагична иронија!/
Зарем таа илузија не е љубовна
стапица?/
О, каква машка будалаштина!*

Има многу вакви и слични песни во оваа поетска збирка на Славка Арсова. Тоа се, всушност, стихови коишто претставуваат апотеоза на наводната машка лицемерност, на наводната машка дрскост, на наводната машка безобразност и безобсираност, на наводната машка инфантилност и така натаму и сè така во тој стил.

Петто, како мото кон вториот циклус од поетската збирка се користи една мисла на германскиот средновековен поет Волфрам фон Ешенбах која гласи: „Каде би била моќта на жената кога не би постоела машката вообразеност“. Ако „моќта на жената“ зависи од „машката невообразеност“, тогаш жената не заслужува никаква моќ! А тоа никако не може да биде дел од нашата современа реалност! А и да не заборавиме дека Ешенбах творел некаде на крајот од 12 и почетокот на 13 век!

И така натаму.

И – толку за тоа!

Но, има тука, во збирката, и еден обид на авторката да ги релативизира ваквите изливи на „грубост“ кон „погрубиот пол“. Во веќе цитираниот предговор кон стихозбирката Арсова нагласува:

„И покрај романтично испеаните изливи на нежното женско срце (во првиот циклус), и 'бомбардирањето' врз тврдото машко срце (во вториот циклус), сепак, не заборавив да 'понудам' рамнотежа меѓу 'понежниот' и 'посилниот' пол. Јас посакувам 'примирје', разбирање, прошка, искреност и заеднички мирен живот: 'Доста беше.../ Да го оттргнеме кожурецот –/ да останеме

заедно,/ да 'ртиме и длабиме/ и одново да ја вкусиме/ убошта на љубовта““.

Ваквиот повик за „примирје“, всушност, доаѓа од сознанието дека љубовта, и тоа онаа вистинската, автентичната, и од М – род и од Ж – род, не само што не познава и не признава грубости туку знае само за убошти, како што признава и самата поетеса. И за среќа, тоа е и пораката на авторката во третиот циклус песни од поетската збирка за која тука зборуваме. Тоа е една мошне благородна и вистинска уметничко-поетска порака.

Иако со голем број ставови, мисли, идеи што провејуваат низ оваа поетска збирка на Арсова не мора да се согласиме и може да полемизираме, сепак мора да се признае дека на современата македонска литература и се потребни вакви стихозбирки коишто ќе предизвикаат и несогласувања, и дилеми, и недо разбирања, а можеби и полемики. Тоа е така затоа што на тој начин се отвораат патиштата за нова, поинаква, различна, спротивна мисла. А таквите отворени патишта, бездруго, водат кон прогрес, односно кон збогатување на македонската книжевно-уметничка ризница.

СОВРЕМЕНОСТ

Списание за литература, култура и уметност

Издавач: Современост, Скопје

Управен одбор

Мишо Китаноски, претседател

Горјан Петревски

Славчо Ковилоски

Васил Дрвошанов

Дејан Методијески

Надзорен одбор

Томе Велков, претседател

Радован П. Цветковски

Маја Боцевска

Компјутерска подготовка, лектура и печат

Академски печат, Скопје

Материјалите до еден авторски табак се доставуваат по е-маил или ЦД, заедно со печатен текст со кирилична поддршка во Times New Roman или фонт Pulstajms7 за кирилично писмо и Times New Roman за латинично писмо. Другите користени фонтови да се испратат по е-маил или да се снимат на ЦД. Ракописите не се рецензираат, не се хонорираат и не се враќаат.

Адреса: Списание „Современост“, Скопје,
ул. Франклин Рузвелт 8, пош. фах 221.

Чек с/ка 300000001185473,

Даночен број 4030988132811

Комерцијална банка а.д. Скопје

СОВРЕМЕННОСТ

СОВРЕМЕННОСТ

СПИСАНИЕ ЗА ЛИТЕРАТУРА, КУЛТУРА И УМЕТНОСТ
ул. Франклин Рузвелт 8, пош. факс 221
sovremenost_mk@hotmail.com